

Kan det skje igjen?

Barn på barnevernsinstitusjoner har en overhyppighet av psykiske lidelser.¹ Det finnes flere eksempler på at barn med alvorlige psykiske lidelser har skadet seg selv eller andre. På Vollen i Asker ble en barnevernsarbeider drept av en 15 år gammel jente på en barnevernsinstitusjon. Et annet eksempel er «Glassjenta», jenta som ble flyttet rundt i tre fylker og utsatt for massiv tvang, og som skadet seg selv og satte fyr på en barnevernsinstitusjon.

Den kommunale barneverntjenesten, barnevernsinstitusjonene og helsetjenesten har ansvaret for å gi barna forsvarlige tjenester til enhver tid. Offentlige rapporter peker på utfordringer i samarbeidet mellom helsetjeneste, barnevern og andre. Synet på hvem som svikter varierer. Fylkesmennene fører tilsyn med barnevernsinstitusjonenes omsorg og behandling av barna. I 2016 spurte vi derfor fylkesmennene om deres erfaringer når det gjelder barn med alvorlige psykiske lidelser i barnevernsinstitusjoner.²

Våre spørsmål til fylkesmennene var: Kjente alle embetene til barn med slike problemer? Hvordan hadde barna det? Er det bare en tilfeldighet at ikke flere saker har fått et tragisk utfall? Hva gjør tilsynet? Kan det skje igjen?

Hva fortalte fylkesmennene?

Fylkesmennene rapporterer at institusjoner og kommunale barneverntjenester gir følgende beskrivelser:³

- det er alvorlig psykisk syke barn på institusjoner som institusjonene sier at de har problemer med å gi forsvarlig omsorg og behandling.
- psykisk helsevern burde gitt barna et bedre/mer omfattende behandlingstilbud
- i noen tilfeller fraskriver det psykiske helsevernet seg alt ansvar og omtaler barnet som «behandlingsudyktig».
- institusjonen må bryte rettighetsforskriften eller annet regelverk, for å gi den omsorg, behandling og oppfølging som er nødvendig for å ivareta barnet og/eller barnets omgivelser forsvarlig. Eksempel på dette er omfattende fotfølging.

Alle embetene kjente til barn i denne gruppen. Beskrivelsene er alvorlige. Fylkesmennene gjennomfører hyppige tilsyn med institusjoner der det er barn de er bekymret for. Fylkesmennene fortalte også at de hadde pålagt barnevernsinstitusjoner å avslutte omfattende og ulovlig fotfølging av

barn. Samtidig var de redd for at dette kunne føre til farlige situasjoner for barnet eller omgivelsene.

” Samarbeidet for de aller dårligste barna er vanskeligst.”

I følge fylkesmennene opplevde barnevernsinstitusjonene at bistand fra psykisk helsevern er varierende og personavhengig, at barneverntjenesten følger opp ulikt og tilfeldig, og at det er minimalt med tilgang på sengeplasser i psykisk helsevern. Samarbeidet for de aller dårligste barna er vanskeligst.

Veien videre

Statens helsetilsyn vurderer situasjonen på området som svært alvorlig for disse barna. Problembeskrivelsen vi gir her er ikke ny. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet har tatt initiativ for å bedre samhandlingen mellom psykisk helsevern for barn og unge og barnevernet. Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har etter saken om «Glassjenta» tatt initiativ for å etablere nye tiltak og tilbud.

Tilsynsmyndigheten vil, i samarbeid med barnevernsbarn og fagmiljø, fortsette å følge med på, gripe inn og rapportere om tjenestetilbudet til disse alvorlig syke og svært sårbare barn og unge.

¹ Forskningsprosjektet «Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner» i 2015 viste at 76 % av ungdommene i barnevernsinstitusjonene hadde minst en psykisk lidelse. NTNU Regionalt kunnskapssenter for barn og unge. – Psykisk helse og barnevern. Kayed, Jozefiak, Rimehaug, Tjelflaat, Brubakk, Wichstrøm, 2015.

² Telefonisk kontakt der svarene ble skrevet ned fortløpende.

³ (av institusjonen, Fylkesmannen, barneverntjenesten eller andre)